

2006

Miðvikudaginn 5. júní 1996.

Nr. 206/1996.

Sigurður Blomsterberg

(Páll Arnór Pálsson hrl.)

gegn

Vilhelmínu Ragnarsdóttur

(Ragnar Halldór Hall hrl.)

Kærumál. Óvígð sambúð. Fjárslit.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Markús Sigurbjörnsson, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Sóknaraðili skaut málinu til Hæstaréttar með kæru 15. maí 1996, sem barst réttinum ásamt kærumálgögnum 28. sama mánaðar. Kærður er úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur 3. maí 1996, þar sem leyst er úr ágreiningi málsaðila við opinber skipti til fjárslita við lok óvígðrar sambúðar. Kæruheimild er í 133. gr. laga nr. 20/1991 um skipti á dánarbúum o. fl. Sóknaraðili krefst þess aðallega, að allar kröfur hans fyrir héraðsdómi verði teknar til greina, en til vara, „að núverandi vörslur eigna og eignaskráning skuli ráða í skiptum milli aðila“. Þá krefst sóknaraðili málskostnaðar í héraði og kærumálskostnaðar.

Varnaraðili kveðst gera „sömu kröfur og í héraði“, eins og þeim sé lýst í hinum kærða úrskurði. Hún krefst einnig málskostnaðar í héraði og kærumálskostnaðar.

Varnaraðili hefur ekki kært úrskurð héraðsdómara fyrir sitt leyti. Koma því ekki til álita fyrir Hæstarétti kröfur hennar um breytingu á niðurstöðum úrskurðarins henni í hag.

Með vísan til forsendna hins kærða úrskurðar verður hann staðfestur.

Sóknaraðila verður gert að greiða varnaraðila kærumálskostnað, svo sem í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð:

Hinn kærði úrskurður er staðfestur.

Sóknaraðili, Sigurður Blomsterberg, greiði varnaraðila, Vilhelmínu Ragnarsdóttur, 40.000 krónur í kærumálskostnað.

2007

Úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur 3. maí 1996.

Mál þetta, sem tekið var til úrskurðar 23. apríl síðastliðinn, var þingfest 17. janúar 1996.

Sóknaraðili er Vilhelmína Ragnarsdóttir, kt. 071047-2459, Höfðalandi, Mosfellsbæ.

Varnaraðili er Sigurður Blomsterberg, kt. 150244-2459, Grettisgötu 2 B, Reykjavík.

Sóknaraðili krefst þess aðallega, að úrskurðað verði, að við yfirstandandi opinber skipti vegna fjárslita milli sín og varnaraðila skuli eftirtalin verðmæti koma í sinn hlut auk þeirra, sem hún hefur þegar fengið með samkomulagi við varnaraðila:

1. Risibúð að Miklubraut 72 í Reykjavík, nú þinglýst eign varnaraðila, gegn því, að sóknaraðili taki að sér að greiða áhvílandi skuld við Lífeyrissjóð Dagsbrúnar og Framsóknar samkvæmt veðbréfi, út gefnu 23. 8. 1984.

2. Peningagreiðslur af andvirði eignarhluta varnaraðila við skiptin fyrir reiknaðan eignarhluta hennar í fasteigninni nr. 2 B við Grettisgötu í Reykjavík, þinglýstri eign varnaraðila, 1.950.000 kr. samtals, og að fasteignin verði lögð varnaraðila út við skiptin að þeirri kröfu fullnægðri.

3. Þess er krafist, að peningagreiðsla samkvæmt 2. tölul. verði ákveðin þannig, að hún skuli greidd sóknaraðila á nánar tilgreindum gjalddögum. Verði ekki fallist á eða talið fært að ákvarða sóknaraðila peningagreiðslur fyrir eignarhluta hennar í Grettisgötu 2 B, er þess krafist til vara, að lýst verði yfir, að sú eign sé sameign aðila og að hlutdeild sóknaraðila sé ekki minni en 40% eignarinnar allrar.

Einnig er krafist málskostnaðar að skaðlausu úr hendi varnaraðila samkvæmt mati dómsins eða eftir fram lögðum málskostnaðarreikningi. Er þess krafist, að við ákvörðun málskostnaðar verði tekið tillit til skyldu sóknaraðila til að greiða virðisaukaskatt af þóknun lögmanns síns.

Varnaraðili gerir þær dómkröfur, að við yfirstandandi opinber skipti milli aðila komi eftirtaldar eignir til skipta að jöfnu:

Risibúð að Miklubraut 72, Reykjavík, að verðmæti 1.200.000 kr.

Andvirði Toyota-Hilux-bifreiðar, árgerð 1990, að verðmæti 1.650.000 kr.

Andvirði Toyota-Corolla-bifreiðar, árgerð 1985, að verðmæti 280.000 kr.

Fjórhjól, gúmmibátur og mótör, að verðmæti 141.000 kr.

Varnaraðili gerir kröfu til, að sér verði lagðar út eftirtaldar eignir á matsverði:

a) Miklabraut 72, risibúð, Reykjavík, gegn því, að varnaraðili taki að sér að greiða áhvílandi skuld við Lífeyrissjóð Dagsbrúnar og Framsóknar samkvæmt veðbréfi, út gefnu 23. ágúst 1984.

b) Fjórhjól, gúmmibátur og mótór.

Varnaraðili gerir kröfu til, að sóknaraðili greiði sér mismun helmings matsverðs þeirra eigna, er til skipta koma, og þeirra eigna, sem að ofan greinir í a- og b-lið og varnaraðila verða útlagðar.

Þá krefst varnaraðili þess, að hafnað verði kröfu sóknaraðila um, að öll eignin að Grettisgötu 2 B komi til skipta sem eign beggja.

Að lokum krefst varnaraðili þess, að sóknaraðila verði gert að greiða varnaraðila málskostnað eftir mati dómsins og að við ákvörðun málskostnaðar verði tekið tillit til skyldu varnaraðila til að greiða virðisaukaskatt af málflutningsþóknun.

Málavextir.

Ágreiningur er með málsaðilum, hvenær sambúð þeirra hófst. Heldur sóknaraðili því fram, að sambúð hafi staðið frá árinu 1984 til mánaðamóta maí-júní 1994, en varnaraðili kveður hana hafa staðið frá haustmánuðum 1990 til vors 1994. Þau eignuðust saman barn í nóvember 1985.

Við sambúðarslit árið 1994 voru helstu eignir fasteignin að Grettisgötu 2 B, Reykjavík, fasteignin að Miklubraut 72, Reykjavík, sumarbústaður í Höfðalandi, Mosfellsbæ, sumarbústaður í landi Óskots, Mosfellsbæ, tvær Toyota-bifreiðar og ýmislegt lausafé.

Á skiptafundi hjá skiptastjóra 19. september 1995 varð samkomulag um, að sóknaraðili fengi í sinn hlut sumarbústað í Höfðalandi og báðar bifreiðarnar, en maðurinn sumarbústað í Óskotslandi.

Málsástæður og lagarök sóknaraðila.

Sóknaraðili kveðst hafa átt fjögur börn frá fyrra hjónabandi og tvö þeirra verið á heimili hennar og varnaraðila frá upphafi sambúðar þeirra, þar til þau náðu lögræðisaldri. Sóknaraðili hafi flust hingað til lands frá Svíþjóð skömmu fyrir upphaf sambúðarinnar. Við upphaf sambúðarinnar hafi hún búið í leiguhúsnaði í Kópavogi og þá átt verðmætt innbú og gamla Volvo-bifreið. Hún hafi þá verið algerlega skuldlaus. Á þeim tíma hafi varnaraðili nýlega verið búinn að festa kaup á fasteigninni nr. 2 B við Grettisgötu í Reykjavík, sem þá hafi verið í mikilli niðurníðslu, og verið búinn að greiða hluta kaupverðs þeirrar eignar. Hann hafi þá átt fimm ára gamla Volvo-bifreið og einhverja fjárkröfu samkvæmt skuldabréfi, sem kom í hans hlut við skipti milli varnaraðila og fyrri eiginkonu hans, en ekki aðrar eignir. Auk þess að vera með stóran hluta kaupverðs fasteignarinnar í skuld á afar óhagstæðum lánskjörum hafi varnaraðili verið í skuld með verulegar fjárhæðir vegna ógreiddra barnameðlaga.

Sambúð aðila hafi verið á köflum stormasöm og varnaraðili farið af heimilinu í nokkra mánuði árið 1990, en að öðru leyti hafi sambúð þeirra

verið óslitin frá árinu 1984 til 1994, eins og áður segi. Allmikil eignamyndun hafi orðið hjá málsaðilum á sambúðartíma þeirra. Sóknaraðili hafi unnið allan sambúðartímann mikið utan heimilis, en auk þess sinnt daglegum húsmóðurstörfum á heimili sínu og varnaraðila. Allar vinnutekjur sínar hafi runnið til sameiginlegra þarfa aðila, og hafi varnaraðili stjórnað ráðstöfun alls fjár, sem inn kom. Hafi vinnulaun sóknaraðila nánast allan sambúðartímann verið lögð inn á bankareikning, sem varnaraðili einn hafi getað tekið fé út af. Við sambúðarslitin árið 1994 hafi eignir aðila aukist mjög verulega frá því, sem verið hafi við upphaf sambúðarinnar. Mjög mikill hluti þess innbús, sem sóknaraðili hafi átt við upphaf sambúðarinnar, hafi þá verið seldur. Eftirstöðvar kaupverðs fasteignarinnar Grettisgötu 2 B hafi þá fyrir löngu verið upp greiddar, og auk þess hafi húsið verið tekið allt í gegn og lagfært, því breytt og byggt við það, svo að eignin hafi orðið miklu verðmeiri en hún hafi áður verið. Einstaklingsíbúð að Miklubraut 72 hafi verið keypt við mjög hagstæðu verði. Auk þessa hafi málsaðilar nú átt tvo sumar-bústaði í Mosfellssveit, tvær bifreiðar og fleira. Samkomulag hafi orðið með aðilum um, að hvort þeirra um sig fengi annan sumar-bústaðinn í sinn hlut við skiptin svo og lausafjármuni, sem nú séu í vörslum hvors þeirra um sig, og sé ekki ágreiningur um ráðstöfun þeirra verðmæta í máli þessu. Ýmis atvik hafi orðið til þess, að nánast allar þessar eignir hafi verið skráðar á nafn varnaraðila. Hins vegar hafi sóknaraðili lagt fram framlög til þessarar eignamyndunar, sem hafi verið að minnsta kosti jafnmikil og framlög varnaraðila. Þegar slitnað hafi upp úr sambúðinni, hafi varnaraðili viljað fá að stjórna því einn, hverjar eignir féllu í hlut hvors aðila. Þannig hafi hann sent henni það, sem hann hafi talið ástæðu til, af innbúi og persónulegum munum, en haldið þó eftir mörgum verðmætum munum, m. a. húsgögnum, sem sóknaraðili hafi fengið í arf á sambúðartímanum. Allan tímann frá sambúðarslitum og raunar lengur hafi varnaraðili einn hirt allar tekjur af útleigu á íbúðinni að Miklubraut 72 og sóknaraðili ekki notið þeirra tekna að neinu leyti. Telja verði líklegt, að íbúð sem þessi sé leigð út fyrir 20 – 25 þúsund krónur á mánuði.

Báðir aðilar hafi verið skuldlausir á þeim tíma, sem sambúð þeirra var slitið. Það sé álit sóknaraðila, að hún eigi við fjárslit milli sín og varnaraðila að fá í sinn hlut helming þeirra eigna, sem til hafi orðið í sambúð sinni og varnaraðila, án tillits til þess, hvernig skráningu á eignarhaldi vegna þeirra eigna hefur verið hagað. Verðmæti, sem hún hafi hlotið í arf á sambúðartímanum, eigi vitaskuld að falla í sinn hlut, að svo miklu leyti sem slík verðmæti séu enn til og hægt sé að sérgreina þau. Samkvæmt framansögðu geri sóknaraðili kröfu til þess að fá í sinn hlut til jöfnunar milli aðila annars veg-

ar einstaklingsíbúðina að Miklubraut 72 í Reykjavík og hins vegar peninga-greiðslu frá varnaraðila, að fjárhæð 1.950.000 kr.

Skiptastjóri hafi við skiptameðferð til fjárlita milli aðila látið verðmeta þær eignir, sem enn eigi eftir að skipta milli þeirra. Samkvæmt því hafi íbúðin að Miklubraut 72 verið metin á 1.200.000 krónur, en á henni hvíli veðskuld, sem talin sé standa í u. þ. b. 260.000 krónum. Verði krafa sóknaraðila um íbúðina tekin til greina, bjóðist hún til að taka að sér að greiða þessa veðkröfu, og fái hún þannig 940.000 krónur í sinn hlut. Við skiptin hafi fasteignin Grettisgata 2 B verið verðmetin á 6.050.000 krónur í núverandi ástandi. Með hliðsjón af eignastöðu aðila við upphaf sambúðar þeirra og að teknu tilliti til þeirra miklu endurbóta og viðbyggingar við eignina, sem fram hafi farið á sambúðartímanum, telji sóknaraðili fráleitt, að varnaraðili verði talinn hafa átt meira en sem svari 20% af núverandi verðmæti þeirrar eignar við upphaf sambúðarinnar. Samkvæmt því eigi varnaraðili rétt á að halda 1.210.000 krónum af verðmæti þessarar eignar utan skiptanna, en til skipta komi þá 4.840.000 krónur af þessu verðmæti. Samkvæmt þessu eigi sóknaraðili að fá í sinn hlut 1.950.000 krónur af verðmæti Grettisgötu 2 B, til þess að jöfnuður verði milli hennar og varnaraðila út úr skiptunum. Samkvæmt því verðmati, sem hér sé lagt til grundvallar, eigi varnaraðili að greiða síðastnefnda fjárhæð með tólf nánar tilgreindum greiðslum.

Í samræmi við forsendur verðmatsins sé ekki krafist vaxta af þessum greiðslum fram til gjalddaga, en áskilinn réttur til að krefjast dráttarvaxta frá hverjum gjalddaga, ef dráttur verði á greiðslum. Þar sem formleg krafa hafi ekki verið sett fram fyrr en með greinargerð þessari um nákvæma tilhögun uppgjorsins, sé hér miðað við, að fyrsti gjalddagi verði einum mánuði eftir framlagningu greinargerðar þessarar í dómi, þótt matsverðið taki mið af verðlagi í byrjun október 1995. Við það sé miðað af hálfu sóknaraðila, að þeir munir, sem hvor málsaðila hefur fengið í sinn hlut fram til þessa, séu álíka mikils virði, og sé þá miðað við, að varnaraðili fái í sinn hlut allt það, sem hann hafi haldið í sínum vörslum og ekki sé sérstaklega undanskilið hér að framan.

Af hálfu sóknaraðila sé gerð sú varakrafa í málinu, að dómurinn ákvarði, hvaða fjárhæð sóknaraðili skuli fá sem andvirði eignarhluta síns í Grettisgötu 2 B, eða, telji dómurinn af einhverjum ástæðum ekki fært að ákvarða fjárhagslegt uppgjör milli aðila með þeim hætti, að dómurinn úrskurði, hver sé eignarhlutdeild hvors aðila í þessari sameign þeirra. Sóknaraðili bendir á, að ekki sé við settar lagareglur að styðjast um eignaskipti við fjárslit við lok óvígðrar sambúðar. Þær settu lagareglur, sem um slík skipti fjalla, séu

nánast eingöngu formreglur um framkvæmd skiptanna og um útlagningar-
rétt. Dómstólar hafi hins vegar mótað venjur í þessum efnum, og hafi
dómsúrlausnir einkum tekið mið af því, sem upplýst hafi verið í einstökum
málum um tímalengd sambúðar, fjárhagslega samstöðu á sambúðartíma,
framlög hvors aðila til eignamyndunar og annarra þarfa fjölskyldunnar á
sambúðartíma o. s. frv. Sóknaðili miði við það, að sú regla gildi að ís-
lenskum rétti, þegar sambúð hafi varað svo lengi og fjárhagur aðila orðið
svo blandaður sem raun beri vitni í þessu tilviki, að viðurkenna beri rétt
hvors aðila um sig til helmings þeirra eigna eða eftir atvikum eignaaukning-
ar, sem orðið hafi til í sambúðinni fyrir tilverknað beggja, beinan eða
óbeinan. Krafa sóknaðila um að fá íbúðina að Miklubraut 72 í sinn hlut
sé á því reist, að hún hafi sjálf keypt þessa íbúð á sínum tíma, en sérstakar
aðstæður hafi leitt til þess, að ákveðið hafi verið að láta þinglýsa eigninni á
nafn varnaðila. Í kröfugerð sóknaðila felist m. a., að varnaðili fái að
halda eignarhaldi sínu á íbúðarhúsnæðinu að Grettisgötu 2 B, og sé því
krafa sóknaðila um að fá íbúðarhúsnæðið að Miklubraut 72 í hæsta máta
eðlileg og sanngjörn krafa, hvort sem litið sé til þess, að báðir aðilar hafa
þörf fyrir íbúðarhúsnæði, eða hins, að sóknaðili hafi sjálf keypt þessa eign
á sínum tíma. Um þetta og framsetningu kröfugerðar sinnar í heild sinni
vísi sóknaðili til reglna 109. og 110. gr. laga nr. 20/1991 um skipti á dánar-
búum o. fl. Sé vísað til þess, að heimilt sé samkvæmt 3. og 4. mgr. 110. gr.
laganna að taka kröfu sóknaðila um útlagningu til greina, þar sem íbúðin
sé sameign málsaðila þrátt fyrir skráningu hennar á nafn varnaðila.

Málsástæður og lagarök varnaðila.

Varnaðili kveður sambúð sína og sóknaðila í mesta lagi hafa varað í
þrjú og hálft ár, þ. e. frá haustmánuðum 1990 til vors 1994. Fráleitt sé, að
aðilar hafi stofnað til óvígðrar sambúðar árið 1984, enda hafi þau búið
hvort í sínu lagi. Varnaðili hafi haldið heimili að Grettisgötu 2 B frá 1984
og verið þar alla virka daga, en komið helst um helgar til sóknaðila í
Kópavogi. Dóttir varnaðila og tengdasonur hafi búið hjá sér um tíma. Þá
hafi sonur sinn, Sigurður, verið hjá sér aðra hverja helgi á Grettisgötu 2 B á
árunum 1984-1988, en hann hafi þá verið unglingur.

Enda þótt varnaðili hafi ekki haldið heimili með sóknaðila árin 1984-
1990, hafi hann iðulega lagt fé til heimilishalds og verið sóknaðila til að-
stoðar í fjárþrengingum. Varnaðili hafni því, að sóknaðili hafi komið
með verðmætt innbú, er hún fluttist hingað frá Svíþjóð.

Varnaðili kveður fram lögð gögn sýna, að hann hafi einn fjármagnað
kaupin á Grettisgötu 2 B, enda hafi hann fengið skuldabréf við sölu á

Laugarnesvegi 61, sem hann hafi getað notað við að greiða upp eftirstöðv-arnar, sem komu á skuldabréf. Hann hafi svo átt eftir verulegar fjárhæðir af skuldabréfunum frá Laugarnesvegi 61 árið 1990, þegar hann hafi keypt Toyota-Hilux-bifreið, og notað þær eftirstöðvar til að greiða niður banka-lán.

Kunningsslit hafi orðið milli aðila 1. mars 1990, en sóknaraðili hafi í fram-haldi þess gert kröfu í sakadómi Reykjavíkur um meðlög með syni aðila, Arnari Örvari, frá fæðingu hans. Síðar hafi hún fallið frá þeirri kröfu og fengið meðlag úrskurðað frá 1. mars 1990, sem hafi síðar verið greitt. Megi af þessu ráða, að sóknaraðili hafi talið „sambúd“ aðila nokkuð losaralega, úr því að krafist var meðlags. Verði ekki séð, að sóknaraðili hafi sjálf talið á þeim tíma, að um sambúd hafi verið að ræða milli aðila. Þá hafi sóknaraðili mætt 25. júní 1990 í sakadómi Reykjavíkur vegna kröfu um meðlagsgreiðsl-ur og tekið fram, að þau varnaraðili hafi haft losaralegt samband síðustu sex ár.

Við áðurnefnd kunningsslit hafi farið fram uppgjör milli aðila, og hafi sóknaraðili þá undirritað yfirlýsingu um, að hún gerði enga kröfu eða tilkall í eigin varnaraðila.

Þá hafi Jóhanna Sigurðardóttir, Stórahjalla 29, Kópavogi, gefið út yfirlýs-ingu þess efnis, að hún og varnaraðili hafi verið í sambúd frá 5. mars 1990 til 5. september 1990 að Grettisgötu 2 B. Því hafi sóknaraðili og varnaraðili ekki getað verið í sambúd á þessum tíma.

Sóknaraðili hafi ekki flutt á Grettisgötu 2 B fyrr en haustið 1990, er þau hafi tekið upp vinskapið að nýju. Megi segja, að aðilar hafi þá byrjað eigin-lega sambúd. Þó hafi sóknaraðili haldið íbúð fyrir börn sín í Kópavogi og húsaleiga verið tekin af launum hennar. Laun sóknaraðila hafi farið inn á sameiginlegan bankareikning, en því fari fjarri, að laun hennar hafi staðið undir einhverri eignamyndun á sambúðartíma haustið 1990 til vors 1994. Hafi varnaraðili haft ýmsar tekjur af viðgerðum og þess háttar fyrir utan örorkulífeyri sinn og tekjutryggingu.

Þrátt fyrir það að sóknaraðili væri skráð fyrir risibúð að Miklubraut 72 á tímabili, hafi það verið varnaraðili, sem hafi fjármagnað kaupin.

Ein aðalástæða þess, að launatekjur sóknaraðila hafi farið inn á sameig-inlegan bankareikning á nafni varnaraðila, hafi verið sú, að sóknaraðili hafi engar reiður haft á fjármálum sínum, og þegar sóknaraðili hafi flust inn á Grettisgötu 2 B haustið 1990, hafi varnaraðili gert að skilyrði, að hann hefði umsjón með peningamálum hennar.

Varnaraðili kveðst hafa reist viðbyggingu við húsið að Grettisgötu 2 B, eftir að sóknaraðili hafi flust þar inn. Viðbyggingin sé ósamþykkt af bygg-

ingaryfirvöldum og verið ófrágengin, þegar upp úr hafi slitnað milli aðila 1994. Varnaraðili hafi að mestu unnið sjálfur við smíði þessarar viðbyggingar og ekki þurft að kosta miklu til í efni. Hann hafi svo eftir sambúðarslit unnið að lokafrágangi viðbyggingarinnar og endurbótum á húsinu í heild. Eins og sakir standi, verði viðbyggingin vart talin mikils virði, e. t. v. 10% af verðmæti eignarinnar allrar.

Varnaraðili kveður fráleitt að telja húseignina að Grettisgötu 2 B til sameiginlegrar eignar aðila, þar sem engin sambúð eða sameiginlegur fjárhagur hafi verið á þeim árum, er húsið var keypt og greitt. Verði hins vegar niðurstaða dómsins sú, að Grettisgata 2 B teljist sameign, þurfi einnig að telja báða sumarbústaðina sameign og láta meta upp andvirði þeirra til þess að sjá, hvað komi í hvors hlut. Sóknaraðili hafi erfð 1/3 hluta í Fannabrekku nokkrum árum áður en aðilar hafi kynnst, en árið 1988 hafi aðilar keypt 2/3 hluta af samerfingjum. Þá hafi varnaraðili reitt fram af sínu fé 300.000 kr., enda hafi sóknaraðili þá ekkert fé átt og fjárhagur ekki verið sameiginlegur.

Við sambúðarslit hafi sóknaraðili tekið með sér þær eignir, sem henni hafi hentað að taka, bæði lausafé af heimili og báðar bifreiðar. Samanlagt gangverð bifreiðanna hafi verið 1.930.000 krónur, og þótt varnaraðili fengi í sinn hlut Miklubraut 72, fjórhjól, gúmmíbát og mótör, fengi sóknaraðili samt meira í sinn hlut.

Varnaraðili telur litla þýðingu hafa, hver arður sé af íbúðinni að Miklubraut 72, enda hafi hann frjálst val með, hvernig hann nýti þessa eign sína, og hafi sóknaraðili haldið fyrir varnaraðila verðmikilli eign á móti, þ. e. bifreið.

Varnaraðili kveður það rangt, sem fram komi í greinargerð sóknaraðila, að varnaraðili hafi skuldað verulegar fjárhæðir vegna barnsmeðlaga í upphafi kynna milli aðila.

Niðurstöður.

Í upphafi verður skorið úr því ágreiningsefni aðila, hvenær sambúð hafi stofnast með þeim, en ljóst er af gögnum málsins, að kynni tókust með þeim síðari hluta árs 1984, sem leiddu til þess, að þeim fæddist sonur 14. nóvember 1985. Sönnunarbyrði um það, hvenær sambúð hafi stofnast með aðilum, hvílir á sóknaraðila.

Sambúð aðila var ekki skráð í þjóðskrá, þau voru með lögheimili skráð hvort á sínum stað, og þá töldu þau ekki saman fram til skatts.

Í málinu liggur fyrir bréf sóknaraðila til sakadóms Reykjavíkur, dagsett 20. júní 1990, þar sem hún krefst þess, að varnaraðili verði úrskurðaður til

greiðslu meðlags með ofangreindum syni þeirra frá fæðingu hans. Í bréfinu kemur fram, að varnaraðili hafi aldrei fullnægt framfærsluskyldu sinni gagnvart barninu á nokkurn hátt. Ástæðu þess, að sóknaraðili hafi ekki leitað fyrir eftir úrskurði, segir hún í bréfinu vera þá, að varnaraðili hafi ávallt, þegar sóknaraðili hafi verið að því komin, talað um, að þau færu nú „að rugla saman reytum“ sínum. Úr því hafi aldrei orðið, eins og meðfylgjandi vottorð Hagstofunnar sanni. Til viðbótar bréfi þessu kom sóknaraðili 25. sama mánaðar fyrir valdsmann í nefndu embætti og krafðist meðlags með drengnum frá fæðingu til 18 ára aldurs. Í endurriti úr gerðabók um sífjamál-efni fyrir embættið er haft eftir sóknaraðila, að þau varnaraðili hafi verið í losaralegu sambandi síðustu sex ár. Hafi gifting oft komið til tals og hringtrúlofun orðið, en jafnharðan slitnað upp úr þeim hugleiðingum þeirra og samband þeirra verið mjög stormasamt. Með bréfi, dagsettu 3. júlí 1990, féll sóknaraðili frá kröfu um meðlag úr hendi varnaraðila frá fæðingu og fór einungis fram á meðlag frá þeim degi, „sem urðu kunningsslit á milli okkar, þ. e. a. s. 1. mars 1990“. Var varnaraðili úrskurðaður til greiðslu meðalmeðlags með barninu frá 1. mars 1990 til 18 ára aldurs með úrskurði 16. ágúst 1990.

Fyrir dóminn hafa komið nítján vitni, sem borið hafa um samband málsaðila. Skiptist vætti þeirra í tvö horn, annars vegar á þann veg, að varnaraðili hafi að meira eða minna leyti búið hjá sóknaraðila í Kópavogi á tímabilinu frá 1984 til 1990, eða þvert á móti, að svo hafi alls ekki verið og varnaraðili allan þann tíma haldið heimili á Grettisgötu 2 B hér í borg. Þegar þessi andstæði framburður er virtur og litið til þess, að flest vitnin eru að meira eða minna leyti tengd eða skyld aðilum, verður eigi talið, að niðurstaða um það álitafni, hvenær sambúð málsaðila hafi byrjað, ráðist af þeim, og verður í því sambandi höfð hliðsjón af reglum 59. gr. laga nr. 91/1991, sbr. 2. mgr. 131. gr. laga nr. 21/1991 um sönnunargildi vitnisburðar við úrlausn máls.

Af því, sem rakið hefur verið samkvæmt skjallegum gögnum málsins, verður eigi talið, að sóknaraðili hafi gegn andmælum varnaraðila fært sönnur á, að sambúð í skilningi laga nr. 21/1991 hafi byrjað með aðilum árið 1984, enda þótt ljóst megji telja, að með þeim hafi verið náð samband frá þeim tíma og allt fram til vors 1990.

Aðilar eru á hinn bóginn sammála um, að sóknaraðili hafi flust til varnaraðila á Grettisgötu 2 B haustið 1990, og verður við það miðað, að lögformleg sambúð hafi stofnast á því tímamarki. Þá er ágreiningslaust með aðilum, að upp úr sambúðinni hafi slitnað vorið 1994. Er því sannað, að sambúðin hafi staðið yfir í um þrjú og hálf ár. Þá er ljóst af gögnum máls-

ins, að fjárhagsleg samstaða hefur verið með aðilum þann tíma, sem sambúðin varði, og að öll laun sóknaraðila hafi runnið til sameiginlegra þarfa heimilisins.

Af skattframtölum aðila verður ráðið, að sóknaraðili hefur haft talsvert hærri tekjur en varnaraðili þann tíma, sem sambúðin tekur til.

Með makaskiptasamningi, dagsettum 27. mars 1984, keypti varnaraðili bakhús á fasteigninni nr. 2 við Grettisgötu 2 hér í borg og lét í staðinn risíbúð í húsinu nr. 72 við Miklubraut. Ljóst er, að umtalsverðar endurbætur hafa farið fram á fasteigninni á Grettisgötu, eftir að varnaraðili eignaðist hana, og jafnframt, að þær hafi að hluta til orðið, eftir að sambúð aðila hófst árið 1990.

Með kaupsamningi 12. maí 1995 keypti sóknaraðili ofangreinda risíbúð í húsinu nr. 72 við Miklubraut hér í borg. Umsamið kaupverð var 550.000 kr., sem telja verður, að verið hafi afar hagstætt, enda er íbúðin nú metin á 1.200.000 kr. Á eigninni hvílir veðskuld, sem talin er nema 260.000 krónum. Afsal fyrir íbúðinni var gefið út til sóknaraðila 12. maí 1992. Sóknaraðili afsalaði íbúð þessari varnaraðila 20. sama mánaðar, án þess þó að séð verði, að greiðslur hafi gengið milli aðila af því tilefni.

Telja verður nægjanlega sannað, að sóknaraðili hafi með fjárframlögum sínum öðlast hlutdeild í verðmætaaukningu í búi aðila á sambúðartímanum umfram það, sem hún hefur þegar fengið í sinn hlut. Verður í því sambandi að líta til þess, að sóknaraðili hafði samkvæmt gögnum málsins hærri tekjur en varnaraðili á sambúðartímanum, og vinnuframlags hennar á sameiginlegu heimili þeirra. Miðað við sannanlegar tekjur aðila og fjárframlög þeirra til sameiginlegs heimilisrekstrar á sambúðartímanum þykir rétt, að umrædd risíbúð að Miklubraut 72 komi í hlut sóknaraðila við skiptin gegn því, að hún taki að sér að greiða áhvílandi skuld við Lífeyrissjóð Dagsbrúnar og Framsóknar samkvæmt veðskuldabréfi, út gefnu 23. ágúst 1984. Á sama hátt skal öll fasteignin nr. 2 B við Grettisgötu með viðbyggingu og öllum endurbótum koma í hlut varnaraðila.

Að öðru leyti þykir rétt, að sú ráðstöfun eigna haldist, sem samkomulag varð um með aðilum á skiptafundi hjá skiptastjóra 19. september sl., þ. e. a. s., að sóknaraðili fái í sinn hlut bifreiðarnar Toyota-Hilux, árgerð 1990, og Toyota-Corolla, árgerð 1985, og sumarbústað í Höfðalandi, Mosfellsbæ og varnaraðili sumarbústað í Óskotslandi, Mosfellsbæ, fjór hjól, gúmmíbat og mótór.

Eftir atvikum er rétt, að hvor aðila beri sinn kostnað af málinu.

Helgi I. Jónsson héraðsdómari kveður upp úrskurð þennan.

2016

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sóknaraðili, Vilhelmína Ragnarsdóttir, skal fá í sinn hlut risíbúð í húsinu nr. 72 við Miklubraut, Reykjavík, gegn greiðslu áhvílandi skuldar við Lífeyrissjóð Dagsbrúnar og Framsóknar samkvæmt veð-skuldabréfi, út gefnu 23. ágúst 1984.

Varnaraðili, Sigurður Blomsterberg, skal fá í sinn hlut fasteignina nr. 2 B við Grettisgötu, Reykjavík.

Að öðru leyti skal haldast sú ráðstöfun eigna, sem þegar hefur farið fram.

Málskostnaður fellur niður.
